

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 177/03-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. januára 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti J. T., bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., B., vo veci porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 175/98 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. T. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 175/98 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 175/98 konal bez zbytočných prietáhov.

3. J. T. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 75 000,-- Sk (slovom sedemdesiatpäťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý uhradiť trovy konania J. T. vo výške 8 800,-- Sk (slovom osemtisíc osemsto slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. A. K., B., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 1. augusta 2003 doručené podanie J. T. (ďalej len „sťažovateľ“), bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., B., označené ako „Sťažnosť proti porušovaniu základných práv a slobôd podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažnosť smeruje voči Okresnému súdu Bratislava III v konaní sp. zn. 28 C 175/98, v ktorom má dochádzať k porušovaniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). V okolnostiach prípadu sťažovateľ uviedol:

«Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu doručil dňa 28. 08. 1997 na Okresný súd Bratislava III žalobu o určenie neplatnosti skončenia služobného pomeru. Predsedníčka senátu Okresného súdu Bratislava III Mgr. I. P. prípisom zo dňa 16. 09. 1997 postúpila predmetnú vec na prejednanie Krajskému súdu v Bratislave ako súdu vecne príslušnému na konanie v zmysle ust. § 9 ods. 2 písm. d) O. s. p. Následne Krajský súd v Bratislave vyzval sťažovateľa, aby doplnil do spisu listinné dôkazy, čo sťažovateľ aj obratom urobil. ...

Krajský súd v Bratislave s postúpením veci nesúhlasil a predložil ju Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie podľa § 104a ods. 3 O. s. p. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 25. 06. 1998, č. k. Ndc 72/98 rozhodol, že vecne príslušným súdom na konanie vo veci je Okresný súd Bratislava III. ...

Okresný súd Bratislava III vyzval podaním zo dňa 18. 10. 1999 sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý sťažovateľ opäť obratom zaplatil. Po nahliadnutí do spisu v predmetnej veci vedenej na Okresnom súde Bratislava III, č. k. 28 C 175/98, zistil sťažovateľ, že v spise sa nachádza vyjadrenie k žalobe Vojenského úradu pre právne

zastupovanie zo dňa 06. 02. 1998 a 18. 11. 1999, ktoré neboli sťažovateľovi ani jeho právnenému zástupcovi doručené. ...

Nakoľko od podania žaloby, t. j. od 28. 08. 1997, nebolo vo veci samej nariadené pojednávanie a od 15. 11. 1999, kedy bol zaplatený súdny poplatok sa vo veci vôbec nekonalo, podal právny zástupca sťažovateľa na Okresný súd Bratislava III dňa 29. 01. 2003 urgenciu. Na túto urgenciu konajúci súd nereagoval, preto dňa 28. 04. 2003 podal právny zástupca sťažovateľa na súde sťažnosť na prieťahy v konaní. Ani na túto sťažnosť Okresný súd Bratislava III do dnešného neodpovedal. ...

Sťažovateľ od prepustenia zo služobného pomeru, ktoré považuje za neplatné, je nezamestnaný. Pri uchádzaní sa o prácu bol viackrát odmietnutý z dôvodu nevyjasnenosti skončenia jeho služobného pomeru, v dôsledku čoho je pozbavený možnosti plynutia stáleho príjmu a zabezpečenia základných potrieb svojich a svojej rodiny. Rovnako sťažovateľ utrpel nemajetkovú ujmu, akou je utrpenie a hlboká frustrácia z neistoty, ktorá je vyvolaná neúmerne dlhou dobou riešenia resp. neriešenia jeho postavenia. ...

Podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky „každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov v konaní a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom“.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky „Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd...“.

Podľa čl. 137 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky „... Ak porušenie práv alebo slobôd podľa ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal...“.

Podľa čl. 137 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“. ...

Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti máme za to, že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v konaní bolo porušené, keď Okresný súd Bratislava III nebol schopný od podania žaloby, t. j. od 28. 08. 1997, vytyčiť vo veci pojednávanie alebo vo veci rozhodnúť. Takmer štyri roky neurobil súd vo veci žiaden úkon

a na urgencie nereagoval. Predmetné súdne konanie, ktoré sa začalo na Okresnom súde v Bratislave III dňa 28. 08. 1997, trvá doposiaľ 5 rokov a jedenásť mesiacov, nielen bez rozhodnutia vo veci samej, ale aj bez pojednávania alebo iného úkonu smerujúceho k meritórnemu pojednávaniu a rozhodnutiu veci.»

Z tohto dôvodu sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po vykonanom dokazovaní rozhodol takto:

„Právo sťažovateľa J. T. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nečinnosťou Okresného súdu Bratislava III, č. k. 28 C 175/98, porušené bolo.

Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 175/98 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie meritórne prejednaná a rozhodnutá.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 1.000.000,- Sk (jeden milión korún slovenských), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

Okresný súd Bratislava III je povinný zaplatiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia v sume 8.796,- Sk (za dva úkony právnej pomoci á 4.270,- Sk; prevzatie prípadu a spísanie sťažnosti + 2 x režijný poplatok 128,- Sk), na účet právnej zástupkyne sťažovateľa vedený v Tatra Banke, a. s., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.“

Keďže sťažnosť sťažovateľa spĺňala zákonom predpísané náležitosti podľa § 20 ods. 1 a § 50 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a neexistovali dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, ústavný súd ju 24. septembra 2003 prijal na ďalšie konanie.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa k prijatej sťažnosti vyjadril aj podpredseda Okresného súdu Bratislava III (Spr. 351/03 zo 14. novembra 2003), ktorý uviedol:

„Čo sa týka samotného vyjadrenia k ústavnej sťažnosti, považujem ju za dôvodnú, keďže posledným úkonom vo veci bolo doručovanie vyjadrenia odporcu k návrhu na začatie konania zástupkyňi navrhovateľa úpravou sudkyne zo dňa 23. 11. 1999, keď predtým sa vo veci nekonalo v období od doručenia uznesenia Najvyššieho súdu SR zo dňa 25. 6. 1998 zástupkyňi navrhovateľa a zástupcovi odporcu v októbri 1998 do úpravy sudkyne zo dňa 30. 9. 1999, ktorou doručovala návrh na začatie konania odporcovi na vyjadrenie.

Vec prejednáva a rozhoduje od jej nápadu sudkyňa Mgr. I. P., ktorá vybavuje pracovnoprávnú agendu špecializovane, ku dňu 1. 11. 2003 bolo v jej súdnom oddelení 483 nevybavených vecí. Takýto stav v zásade znemožňuje sudkyňi konať vo veciach, ktoré inak majú byť vybavované v osobitnej rýchlosti, bez prietahov.

Na záver poukazujem na to, že takéto stavy sú prakticky vo všetkých súdnych oddeleniach civilného úseku Okresného súdu Bratislava III.“

Kedže obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd vo veci sťažovateľa konal a rozhodol bez nariadenia jeho pojednávania podľa § 32 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že „súd bol celkovo nečinný a od podania žalobného návrhu neuskutočnil vo veci žiadne úkony“ (II. ÚS 4/03). Ako zo sťažnosti, tak aj z vyžiadaného súdneho spisu Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 28 C 175/98 vyplynulo, že v ňom ide práve o takýto prípad, keďže po tom, ako Najvyšší súd Slovenskej republiky 25. júna 1998 uznesením sp. zn. Ndc 72/98 rozhodol, že vecne príslušným na konanie v jeho veci je Okresný súd Bratislava III, tento vo veci samej už neurobil žiaden úkon, ktorý by smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa vo veci, o súdnu ochranu ktorej požiadal všeobecný súd (neplatnosť skončenia služobného pomeru s Armádou Slovenskej republiky). Po vrátení spisu z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Okresný súd Bratislava III vyzval sťažovateľa už len na zaplatenie súdneho poplatku (30. septembra 1999) a doručil jeho návrh na vyjadrenie Vojenskému úradu pre právne zastupovanie (30. septembra 1999). Od tohto obdobia vo veci už nekonal vôbec bez toho, že by jeho postupu bola bránila zákonná prekážka, pričom podpredseda Okresného súdu Bratislava III vo svojom vyjadrení ako dôvody jeho nečinnosti uvádza také, ktoré nemôžu ísť na ťarchu sťažovateľa (vysoký počet nevybavených vecí v pracovnoprávnej agende Okresného súdu Bratislava III). Z uvedeného ústavný súd uzavrel, že v konaní sp. zn. 28 C 175/98 pred Okresným súdom Bratislava III sa od júna 1998 neuskutočnilo žiadne meritórne pojednávanie, pričom na doterajšej dobe konania sa sťažovateľ žiadnym spôsobom nepodieľal. Z doterajšieho priebehu konania súčasne vyplynulo, že súd ešte nezistil ani len základné skutočnosti, ktoré by mu mohli slúžiť ako podklad pre jeho budúce rozhodnutie, bez toho, že by jeho ďalšiemu postupu bola bránila akceptovateľná zákonná prekážka. Z tohto dôvodu ústavný súd rozhodol, že v konaní sp. zn. 28 C 175/98 pred Okresným súdom Bratislava III došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo

iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojim rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal Okresnému súdu Bratislava III, aby vo veci sp. zn. 28 C 175/98 konal bez zbytočných prietahov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti požadoval primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 000,- Sk. Na základe výzvy ústavného súdu, aby spresnil dôvody, pre ktoré sa ho domáha, a aká nemajetková ujma mu nekonaním Okresného súdu Bratislava III bola spôsobená, právna zástupkyňa sťažovateľa 15. októbra 2003 odpovedala takto:

„Súčasťou nášho návrhu na rozhodnutie bola i požiadavka priznať primerané zadosťučinenie vo výške 1.000.000,- Sk (slovom jeden milión korún slovenských). Sťažovateľ v dôsledku prietahov v konaní utrpel aj nemajetkovú ujmu, akou je utrpenie a hlboká frustrácia z neistoty, ktorá je vyvolaná neúmerne dlhou dobou riešenia sporu. Po skončení služobného pomeru so sťažovateľom, ktorý bol skončený podľa nášho názoru neplatne, bol sťažovateľ evidovaný na Okresnom úrade práce IV od 22. 09. 1997 do 19. 04. 1999 ako evidovaný nezamestnaný. Opäť v období od 02. 08. 2000 do 11. 05. 2001 a od 01. 06. 2003 až do súčasnosti bol sťažovateľ evidovaný na Okresnom úrade práce Bratislava IV ako evidovaný nezamestnaný. Medzitým mal sťažovateľ len krátkodobé zamestnania.

Neustále čakal a čaká na rozhodnutie sporu o neplatnosť skončenia služobného pomeru a je presvedčený o tom, že sa opäť vráti do pôvodného služobného pomeru resp. mu bude priznaný výsluhový dôchodok. Počas celej doby mal a má sťažovateľ problém nájsť si nové zamestnanie, a to práve i z dôvodu nevyjasnenosti skončenia služobného pomeru. Opakovane pri pohovore o prijatie do pracovného pomeru bol po zmienke o prebiehajúcom spore o neplatnosť skončenia služobného pomeru, sťažovateľ označený ako potencionálne problémový zamestnanec, a preto bol odmietnutý resp. mu boli poskytnuté len krátkodobé pracovné príležitosti.

Počas tejto doby mal minimálny príjem a len ťažko mohol zabezpečovať potreby svojej rodiny, najmä zabezpečenie výživy pre svoje mal. deti J. T. a K. T. Túto situáciu musel riešiť formou pôžičiek od priateľov a výpomoci príbuzných.“

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal Okresnému súdu Bratislava III, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na celkovú dobu konania Okresného súdu Bratislava III v konaní sp. zn. 28 C 175/98, berúc do úvahy, že sťažovateľ sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinil, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti a povahu prípadu vrátane pozície sťažovateľa sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti, ústavný súd považoval priznanie sumy 75 000,-- Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli právnej zástupkyňi sťažovateľa advokátke JUDr. A. K. vo výške 8 800,-- Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2002, ktorá bola 12 811,-- Sk. Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 270,-- Sk a 130,-- Sk režijný paušál.

Trovy konania je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. januára 2004